

Puheenjohtajan katsaus vuoteen 2014

Kolmekymmentäviisi vuotta sitten silloiset nuoret tutkijat ja opiskelijat perustivat professori Marjatta Okon kanssa Kirjastotieteen ja informatiikan yhdistyksen eli nykyisen Informaatiotutkimuksen yhdistyksen. Perustavan kokouksen puheenjohtajana toimi Tuula Laaksovirta ja sihteerinä Maria Forsman. Perustajajäseniä oli parikymmentä. Onnittelut merkkipäivästä ja kiitokset perustajille ja kaikille näiden vuosien aikana yhdistyksen toiminnassa mukana olleille!

Informaatiotutkimuksen yhdistyksen ITY ry: n keskeisimmäksi toiminnaksi ovat vakiintuneet seminaarien järjestäminen ja Informaatiotutkimuslehden julkaiseminen. Seminaarit ovat kaikille kiinnostuneille avoimia ja lehti on ollut osa avointa tiedettä jo vuodesta 2008 julkaisten aineistonsa – ml. alamme ainoat kotimaiset vertaisarvioidut artikkelit - avoimena verkossa. Vapaan pääsyn tarjoaminen tietoon on selkeä arvo ja tavoite, samoin kuin laaja vuoropuhelu alan toimijoiden ja eri tutkimusaiheiden ja –suuntausten välillä. Olemalla yhdistyksemme jäsen olet mukana tukemassa ja mahdollistamassa alamme avointa seminaari- ja julkaisutoimintaa.

Emme ole olleet tavoitteemme ja toimintatapamme kanssa yksin eikä avoimuus ole ihanteena uusi. Samaan aikaan tieteellisten julkaisujen ja konferenssien yms. tavoitettavuus ja avoimuus ovat niin kansallisesti kuin kansainvälisesti silti myös heikentyneet kasvavien maksumuurien myötä, ja tieteenteon rahoitus- ja pisteytysmallit ovat osaltaan niin luoneet kuin vahvistaneet tätä heikentymistä. Asenteita ja toimintatapoja on syytä muuttaa ja kehittää, mikä edellyttää toimia kaikilla tieteenteon ja sen vaikuttavuuden tasoilla.

Tieteenteon avoimuutta ja sen mukanaan tuomia hyötyjä pyritään edistämään myös valtiollisella taholla. Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistänyt *Avoimen tieteen ja tutkimuksen hankkeen* (ATT) vuosille 2014-2017 (ks. 1). Kunnianhimoisena tavoitteena on nostaa Suomi vuoteen 2017 mennessä johtavaksi maaksi tieteen ja tutkimuksen avoimuudessa. Tavoitteita on lisäksi edistää tieteen ja tutkimuksen luotettavuutta, tukea avoimen tieteen ja tutkimuksen toimintatavan sisäistämistä tutkijayhteisössä sekä lisätä

tutkimuksen ja tieteen yhteiskunnallista ja sosiaalista vaikuttavuutta.

Kotimaisista tieteellisistä julkaisuista laaditussa tuoreessa selvityksessä (2) todetaan, että open access -julkaiseminen on erinomainen keino lisätä lehtien näkyvyyttä, laajentaa lukijakuntaa ja kasvattaa tieteellistä vaikuttavuutta. Lisäksi se tukee suljettuja julkaisukanavia paremmin myös ajankohtaisia vaatimuksia tutkimusdatan ja -menetelmien avaamisesta. Kuitenkin valtionapua saavista lehdistä vain 22 eli 29 prosenttia on kokonaan ja välittömästi avoimia. Keskeisinä esteinä avoimelle julkaisemiselle nähdään pelko myyntitulojen menetyksestä ja tieteellisten seurojen jäsenten katoamisesta, jos tärkeimpänä jäsenetuna pidetystä painetusta lehdestä luovutaan. Selvityksessä todetaankin, että jos avoimuutta halutaan edistää, on välttämätöntä kehittää myyntituloja kompensoiva pysyvä rahoitusmekanismi.

Rahoitusmallit ja motivaatio maksaa jäsenmaksu ovat olleet myös Informaatiotutkimuksen yhdistystä huolestuttaneita kysymyksiä – miksi olla yhdistyksemme jäsen, kun julkaisumme voi lukea ilmaiseksi verkosta ja tilaisuuksiin on kaikilla kiinnostuneilla vapaa pääsy. Toivommekin, että halumme ja tapamme toimia mahdollisimman avoimesti alamme kotimaisen tieteenteon ja kehittämisen edistäjänä ja toimijoiden kohtaamispaikkana on myös taloudellisesti turvattu ja siten myös tosiasiallisesti – ei siis vain tavoitteena ja tahtotilana - mahdollistettu. Siihen tarvitsemme niin jäseniä kuin valtion tukea.

Vuonna 2014 olemme saaneet nauttia monipuolisesta seminaariohjelmasta. Keväällä 2014 yhdistys järjesti keväteseminaarin otsikolla ”*Madonluvut lukemiselle!? Lukemisen tutkimusta ja tukemista*”. Aiheita ja puhujia olivat Ilkka Mäkinen: *Mikä meitä luettaa? Lukuhalun historian käännekohtia keskiajalta nykyaikaan*, Anna Mikkonen: *Kaunokirjallisuutta etsimässä: vertaileva tutkimus romaanien hausta rikastetussa ja perinteisessä kirjastoluettelossa* ja Reetta Saine: *Nyrkit savessa: kirjasto ja kirjavinkkaus*. Seminaarista vastasi Ilkka Mäkinen ja tilat tarjosi Tampereen kaupungin kirjasto.

Marraskuussa 2014 toteutuivat nyt jo kolmannet kansalliset I-päivät. Tällä kertaa Oulun yliopiston Informaatiotutkimuksen oppiaineen väki vastasi järjestelyistä ja rikasti syntymässä olevaa perinnettä mm. tohtorifoorumin muodossa. Pohjoinen ulottuvuus tavoitti alamme toimijoita laajasti. Päivillä koettiin neljäkymmentä esitystä, professori Serap Kurbanoglun (Turkki) keynoteesitys aiheesta *Green Information Literacy*, tohtorifoorumi ja *Kirjastoammattilaisten tulevaisuuden kompetenssit* -workshop. Päiville osallistui noin 140 henkeä ja keskustelu oli vilkasta ja antoisaa. Päivien esityksiin liittyvät laajennetut abstraktit löytyvät Informaatiotutkimus-lehden numerosta 33(3).

Lämmin kiitos kaikille osallisille ja antoisia seminaareja vuodelle 2015! - Tulevista seminaareista tiedotetaan mm. jäsenkirjeissä ja yhdistyksen facebook-sivuilla, url: <https://www.facebook.com/informaatiotutkimus>

Kiitos kaunis myös lehtemme päätoimittajana viisi vuotta toimineelle Kristina Eriksson-Backalle,

ITY ry:n hallitukselle, jäsenille ja kaikille yhdistyksemme toimintaan kuluvana vuonna osallistuneille! Kahden vuoden toimikauteni puheenjohtajana päättyy ja on paitsi aika niin ilo toivottaa kaikkea hyvää uudelle pj:lle Heidi Enwaldille ja kaikille ITY ry:n toimintaan osallistuville!

Pj Susanna Nykyri

Lähteet

- 1 Avoin tiede ja tutkimus –hanke, ATT.
URL: <http://avointiede.fi/>
- 2 Ilva, Jyrki; Lilja, Johanna (2014-12-10): ”Kotimaiset tieteelliset lehdet ja avoin julkaiseminen: selvitys mahdollisista rahoitusmalleista”. Tieteellisten seurain valtuuskunnan verkkojulkaisuja 2. Tieteellisten seurain valtuuskunta, Helsinki. URL: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-5995-09-1> (pdf)